

ZONNEWIJZERS IN WESTVLAANDEREN III. In en rond Oostende

door J.B. DREESEN

Eens te meer vragen wij aan onze lezers het hoofd te richten en oog te hebben voor de kleinoden van onze heemcultuur die her en der verspreid aan de huisgevels te zien zijn.

De oudste verwijzing naar een ZONNEWIJZER komt voor in het "Boek der boeken" de Bijbel.

Zo lezen wij in het "Tweede boek der Koningen" 20ste hoofdstuk, paragrafen 8, 9, 10 en 11 het volgende :

8. Hizkia nu had gezegd tot Jesaja : Welk is het teken, dat de Heere mij gezondmaken zal, en dat ik op de derde dag des Heeren Huis zal opgaan ?
9. En Jesaja zeide : Dit zal u een teeken van den Heere zijn, dat de Heere het woord dat hij gesproken heeft, doen zal : zal de schaduw tien graden voorwaarts gaan of tien graden achterwaarts keeren ?
10. Toen zeide Jehiskia : Het is de schaduw licht, tien graden nederwaarts te gaan; neen, maar dat de schaduw tien graden achterwaarts keere.
11. En Jesaja de Profeet riep den Heere aan, en Hij deed de schaduw tien graden achterwaarts keeren in den graden dewelke zij nederwaarts gegaan was in de graden van AHAZ' ZONNEWIJZER.

Tot daar dit citaat uit de boeken en hoofdstukken van het Oud Testament.

In deze bijdrage voeren wij eens te meer vier zonnepijlers ten tonele die in of in de omgeving van Oostende voorkomen.

Het eerste exemplaar is niet zichtbaar vanop straat. Het hangt op de binnenkoer van het huis van dhr. en mevr. ALLEIN, Prins Roselaan 115 te Oostende. Het is een poolstijlzonnepijler van het verticale type, een zogenaamde ZUIDWIJZER. Hij werd aangekocht in Palamos (Spanje). Bij een zware stormwind waaide hij van de muur en verloor zo zijn stijl ofte WIJZER. Hij is dus aan herstelling toe.

Een tweede, eerder rudimentaire poolstijlzonnepijler van het verticale type, bevindt zich op de straatmuur van het huis VERLOREN KOST 42 in Snaaskerke - Noord (dit is de noordkant van de vaart van Plassendale naar Nieuwpoort). Deze zonnepijler werd geconstrueerd en geplaatst door een onderwijzer (de naam bleef ergens in mijn aantekeningen steken) die ondertussen verhuisde. De wijzer is nog terplaatse maar de cijfers van de uurlijnen zijn verdwenen. Enkel de plaats waar ze staken bleef zichtbaar.

Het derde exemplaar vinden we op de gevel van het huis Vaartstraat 21 te Oudenburg. Het huis werd eertijds gebouwd en bewoond door de heer WESSELS die belangstelling had voor de sterrekunde. De

ZONNEWIJZERS IN WEST-VLAANDEREN III

In en rond, Oostende

Poolstijlzonnewijzer van het verticale type Prins Roselaan 115 Oostende

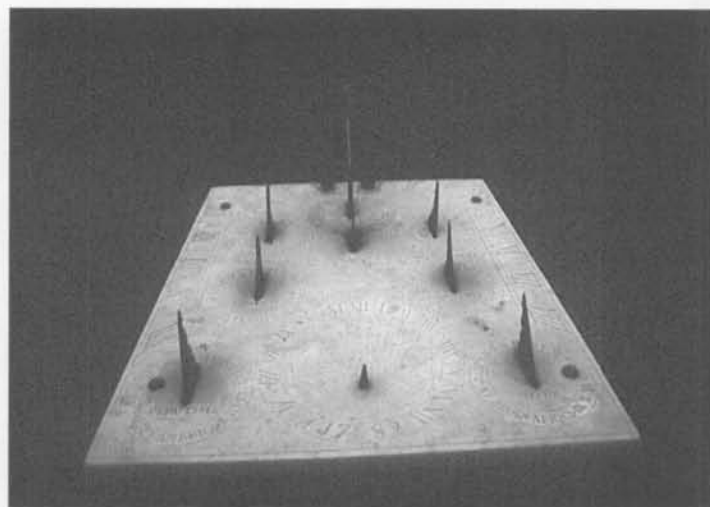
Poolstijlzonnewijzer van het verticale type Vaartstraat 21 Oudenburg

Poolstijlzonnewijzer van het verticale type Verloren Kost 42 Snaaskerke

De zonnewijzer van Snellegem

zonnewijzer in de gevel zal waarschijnlijk zijn werk zijn. Het is een poolstijlzonnewijzer van het verticale type versierd met een zestal figuurtjes aan de bovenkant. Het is een Zuidwijzer maar daar de gevel van het huis niet in deze richting ligt gaat het hier waarschijnlijk om een ornamentale versiering.

Onze vierde zonnewijzer van vandaag is een zeer merkwaardig kunstwerkje.

Het staat in Snellegem op het pleintje voor de huidige Openbare Bibliotheek (het oud-gemeentehuis dacht ik) in de Eernegemweg. Eertijds stond het in de hof van de pastoor maar voor een mij onbekende reden kreeg het een meer publieke plaats.

Op een horizontaal marmeren blad zijn zo maar even NEGEN zonnewijzers verwerkt, zeven POOLSTIJLzonnewijzers, een PUNTzonnewijzer, en een SLINGERzonnewijzer van een bijzonder type, waarvan de stijl draaibaar is en ingesteld moet worden. Op een ruitachtig figuurtje in het centrum van de marmeren plaat staat te lezen dat deze zonnewijzer gebouwd werd door enen B. AMANTHUS VAN SINT AMAND. CAPUCIEN. Daar juist boven staat een bijbelse spreuk : WAECKT WANT GY EN WEET NIET WAT UREN DEN HEERE KOMEN SAL (Matth. 24.4).

De zeven gewone poolstijlzonnewijzers geven de ware zonnetijd aan te :

- CONSTANTINOPEL in EUROPA
- PRAEGH in BOHEMEN
- MADRID in SPANIEN
- LONDEN in EUROPA
- BENGAELE in ASIEN
- PERU LIMA in AMERICA
- MECHE in AFRICA

Deze steden zijn waarschijnlijk zo gekozen door de bouwer omdat ze allen op 15 graden (= 1 uur) of een veelvoud van 15 graden lengte (met uitzondering van Madrid) van de nulmeridiaan van Londen (= Greenwich) liggen. Op basis hiervan kunnen we MECHE dan eventueel identificeren als MOGADISCIO in Somalie. Dit moet eertijds een belangrijke havenstad zijn geweest.

De puntzonnewijzer staat onderaan in het midden. Hier staat ook het bouwjaar 1782. Het schaduwgevend element is niet het kegeltje maar het TOPJE van het kegeltje. Het is dan ook een van de zeldzame puntzonnewijzers in ons land. In de cirkel staan de uurlijnen getekend als volle rechte lijnen en de halve uren in streepjeslijnen. De reeks gebogen lijnen zijn de klassieke datumbogen.

De hoofdzonnewijzer is buiten gebruik. Begin januari 1992 werd het voetje van de stijl door vandalen verwrongen.

Voor een volledige beschrijving van dit bijna unieke kunstwerk (er bestaat nog een tweede exemplaar van dezelfde bouwer maar van iets oudere datum (1777) dat in 1984 in een kelder te Heverlee ontdekt werd maar inmiddels naar Nederland verhuisde) verwijzen wij naar een bijdrage in het tijdschrift HEELAL van de (Belgische) Vereniging voor Sterrekunde, volume 38, nr. 6 van 1993.